GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 32. *Dumineca, 9 (21) Fevruarie.* 1886.

Glótele în Austro-Ungaria.

Brașovŭ 8 (20) Februariu.

In sĕptĕmâna acésta s'a presentatŭ atâtŭ parlamentului din Pesta, câtŭ și celui din Viena de către miniștrii pentru apĕrarea țĕrii, unŭ proiectŭ de lege asupra organisațiunei glótelorŭ (Landsturm), care constă din 14 paragrafĭ și din care publicămŭ mai josŭ unŭ estrasŭ.

Incă în legea dela 1868, prin care s'a întrodusŭ sistemulŭ de armare modernŭ, a fostŭ prevĕḍută formarea glótelorŭ. Atuncĭ era vorba însĕ d'a se compune aceste glóte numai din voluntarĭ, carĭ nu aparținŭ nicĭ armatei permanente nicĭ marinei, nicĭ honveḍimei. Astăḍĭ este vorba de întroducerea unei *generale indatorirĭ* d'a face parte din glóte pentru toțĭ cei apțĭ de serviciu până la 47 de anĭ, ér pentru cei ce au servitŭ în armată séu la honveḍĭ și se află în pensiune séu în stare afară de serviciu (ausser Dienst) până la 60 de anĭ.

Este bătătóre la ochĭ forma cu totulŭ schimbată, în care se presentă după 18 anĭ, proectulŭ pentru organisarea glótelorŭ, prevĕḍutŭ în legea de armare dela 1868. Décă până acuma nu s'a făcutŭ nimica pentru organisarea glótelorŭ, la acésta credemŭ că au contribuitŭ două momente. Mai ântêi era naturală sfiéla, într'unŭ imperiu atâtŭ de poliglotŭ ca alŭ nostru, de a estinde înarmarea generală și asupra glótelorŭ. Apoi póte că cei din fruntea ministeriului de rĕsboiu erau de părere, că d'ocamdată vorŭ fi de ajunsŭ forțele armate, de carĭ dispune monarchia nóstră în urma nouei organisațiunĭ.

Décă ambele guverne ale acestei monarchii vinŭ acumŭ sĕ céră parlamentelorŭ încuviințarea unui astfelŭ de proiectŭ de lege, care sub firma organisării glótelorŭ, vrea sĕ prelungéscă obligămêntulŭ militarŭ pentru toțĭ, până la 37 respective 42 de anĭ, ér pentru unii până la 60 anĭ, trebue sĕ considerămŭ acésta ca presemnulŭ celŭ mai învederatŭ alŭ unei marĭ și apropiate furtunĭ, spre a căreia întîmpinare guvernele austro-ungare voescŭ sĕ duplifice forța armată a monarchiei cu ajutorulŭ organisațiunei glótelorŭ.

Acésta resultă și din espunerea de motive ce s'a alăturatŭ la proiectulŭ de lege memoratŭ, în care se ḍice între altele:

„Nu se póte nega, că încâtŭ privesce desvoltarea numerică a forțelorŭ nóstre armate în timpulŭ din urmă amŭ rĕmasŭ îndĕrĕtŭ. Pe când adecă în urma estinderei obligamêntului militarŭ, cuprinḍêndŭ și glótele, Germania dispune de 5,075000, Rusia de 10,482,000, Franța de 3.634,000, Italia 2,473,000 de combatanțĭ, monarchia nóstră nu póte pune sub arme cu amândouĕ armatele teritoriale cu totŭ spre propria apĕrare mai multŭ decâtŭ 1, 200,000 de combatanțĭ. Deși nu se póte presupune. că asemenĭ masse colosale s'arŭ pune în mișcare deodată, totușĭ au creatŭ tóte aceste state unŭ reservoriu, din care în casŭ de necesitate sĕ fiă în stare a lua forțe de ajuns. In asemenea împrejurărĭ este neapĕrat de lipsă ca și noi sĕ îngrijimŭ de desvoltarea forțelorŭ nóstre armate și deși acéstă îngrijire este împreunată cu jertfe, totușĭ sunt convinsŭ, — ḍice ministrulŭ honveḍilorŭ — că aceste jertfe carĭ s'au adusŭ deja de către tóte statele europene se vorŭ aduce și de patria nóstră în interesulŭ ei bine înțelesŭ,.. înființândŭ glótele vomŭ asigura de o parte monarchiă și prin acésta patria nóstră, și vomŭ crea pentru timpŭ de periculŭ o basă corespunḍĕtóre pentru încheierea de alianțe pe carĭ sĕ ne putemŭ răḍima“.

Se vede din acéstă motivare clarŭ și lămuritŭ, că este vorba de noue și marĭ jertfe în banĭ și în sânge, ce se cerŭ dela poporațiunea acestei monarchii. In fața acestei împrejurărĭ este la locŭ, credemŭ, întrebarea, décă în timpŭ de aprópe 20 de anĭ, cei ce conducŭ destinele acestei monarchii, au făcutŭ cevașĭ pentru popórele ei, ca aceste sĕ pótă mai ușorŭ și cu mai mare mulțămire duce în spinare multele jertfe ce li se cerŭ mereu din tóte părțile și mai vêrtosŭ din partea ministerielorŭ de rĕsboiu?

Este o fatalitate cumplită, că pe când ni se cerŭ totŭ mai marĭ jertfe, nu se face de altă parte mai nimicŭ pentru a ne pune în stare ca sĕ putemŭ suporta câtŭ mai ușorŭ acele greutățĭ, ér câtŭ ne privesce pe noi Românii în specialŭ, cu durere trebue sĕ constatămŭ câtŭ de multŭ urgisițĭ și năpăstuițĭ suntemŭ în timpulŭ de față de către cei dela putere, nu numai politicesce, ci încă și economicesce. Totdéuna cu devotamentŭ amŭ purtatŭ tóte jertfele, ce s'au cerutŭ dela noi în interesulŭ siguranței monarchiei și a patriei nóstre, dér óre sĕ nu fimŭ noi în dreptŭ a ne aștepta la nicĭ unŭ bine în schimbulŭ atâtorŭ jertfe?

Tocmai noi, carĭ suntemŭ cei mai apĕsațĭ astăḍĭ póie în tótă monarchia, vomŭ sêmțĭ mai multŭ greutatea sporirei dărilorŭ, ce o va causa fără indoială organisarea și armarea glótelorŭ. Bine că se asigură, din partea celorŭ ce stau în fruntea administrațiunei de rĕsboiu, că se vorŭ evita câtŭ mai multŭ cheltuelile, dér este aprópe cu neputință ca sĕ nu fiă de lipsă sume fórte marĭ pentru a esecuta planulŭ înființării glótelorŭ. Se ḍice, că evidența acestorŭ glóte o vorŭ purta autoritățile politice și de honveḍĭ și că glótele nu vorŭ fi deocamdată uniformate, ci vorŭ purta numai unŭ semnŭ distinctivŭ, cu tóte astea vorŭ fi de lipsă a se face însemnate cheltuelĭ și unulŭ din organele guvernului ne spune de acuma, că vorŭ fi de lipsă pentru glóte celŭ puținŭ unŭ milionŭ de puscĭ, ce trebuie sĕ se procureze imediatŭ.

Proectulŭ de lege, precum și espunerea de motive, conținŭ puncte întunecóse, carĭ se vorŭ lămuri în cursulŭ desbaterilorŭ parlamentare. Una însĕ resultă din tóte, că prin legea de glóte se creéză încă o clasă de etate, a celorŭ de 19 anĭ, și se estinde serviciulŭ regulatŭ până la 37 de anĭ prin aceea, că prima chemare a glótelorŭ (până la 37 de anĭ) se pune în casŭ de rĕsboiu la disposițiunea comandei armatei, ca sĕ pótă întregi din șirurile glótelorŭ armata permanentă și honveḍimea.

Vomŭ vedé în curêndŭ până unde se vorŭ estinde și câtŭ de marĭ vorŭ fi jertfele, ce le pretindŭ guvernele austro-ungare dela popóre pentru completarea sistemului de apĕrare a monarchiei, Deocamdată terminămŭ observândŭ, că foile oficióse unguresci găsescŭ absolutŭ necesară acéstă sporire a armatei pentru că, după cum ḍicŭ ele, grele ḍile de încercare ne stau înainte și trebue sĕ fimŭ gata în marea ḍi de rĕfuire, pentru care Europa pare că se pregătesce!

O Manifestațiune.

Vorbirile și apĕrarea causei nóstre naționale, din partea deputatului românŭ naționalŭ V. *Babeșŭ*, a făcutŭ celŭ mai bunŭ efectŭ și în senulŭ *naționalității sêrbescĭ*. Atâta informațiunile private ale „Luminătorului,“ primite din Pesta câtŭ și ḍiarulŭ naționalŭ sêrbescŭ „Zastava“ ne spunŭ, cumcă *inteligința sêrbéscă* din *Ciacova*, *Verșețŭ*, *Biserica-Albă*, *Neoplanta* și din alte locurĭ, *a trimisŭ depeșĭ de felicitare, de aderință și de mulțămire*, provĕḍute cu ḍecĭ și sute de subscrierĭ d-lorŭ V. *Babeșŭ* și L. *Mocsáry*. Lucrulŭ se esplică ca o manifestațiune din partea naționalilorŭ sêrbĭ în două privințe: ântêiu, în privința apĕrării bărbătescĭ a causei naționale, și a doua, contra limbagiului smeritŭ și umilitŭ alŭ deputațilorŭ sêrbĭ guvernamentalĭ: *Sabovlievicĭ* și *Giurcovicĭ*.

Din „Zastava“ Nr. 16 dela 12 Februariu n. traducemŭ următórele depeșĭ:

Ciacova, 12 Februariu. Maioritatea *Sêrbilorŭ* d'aic au trimisŭ depeșĭ de felicitare lui *Babeșŭ* și *Mocsary* pentru vorbirile lorŭ dietale.

Biserica-Albà, 12 Februariu. Astăḍĭ s'au depeșatŭ felicitărĭ d'aicĭ lui *Babeșŭ* și *Mocsáry*.

Verșețŭ, 12 Februariu. *Sêrbii* din Verșețŭ ca comitet alŭ alegĕtorilorŭ din partidulŭ naționalŭ sêrbescŭ au felicitatŭ pe cale telegrafică pe deputații *Babeșŭ* și *Mocsáry* pentru vorbirile lorŭ satisfacĕtóre în causa națională din dietă.

In Nr. 17 dela 2 (14) Februariu totŭ „Zastava“ reproduce tecstulŭ întregŭ alŭ felicitărilorŭ trimise de 27 de Sêrbĭ din Neoplanta către d-nii V *Babeșŭ* și L. *Mocsáry*, care sună:

D-lui L. *Macsáry* ș. a.

Primițĭ espresiunea de mulțămire, din incidentulŭ ultimei D-vóstre vorbirĭ, din partea Sêrbilorŭ din Neoplanta. Că vorbirile lui Sabovlievicĭ, Tisza, Szilágyi și Apponyi nu au raportatŭ unŭ resultatŭ finalŭ, vi se póte mulțămì numai D-vóstrĕ în prima liniă. De ar da noroculŭ iubitei nóstre patrie, ca vorbele D-vóstrĕ cu altă ocasiune sĕ afle o deslegare mai frumósă în dietă, căcĭ numai o esecutare perfectă a legii de naționalitate póte mulțămì naționalitățile spre norocirea și prosperarea patriei comune.

D-lui V. *Babeșŭ* i-au telegrafatŭ în *limba română*.

Salutămŭ pe vechiulŭ colegŭ și comilitonŭ (subortia) alŭ lui Mileticĭ. Vĕ mulțămimŭ vĕḍêndu-vĕ din nou în apĕrarea drepturilorŭ naționalitățilorŭ apĕsate. Iubirea și stima, pe carĭ Sêrbii totdéuna vi le-au păstratŭ, astăḍĭ au devenitŭ eterne. Dumneḍeu sĕ vĕ susțină încă multŭ timpŭ în viéță în interesulŭ patriei nóstre astăḍĭ nefericite! In numele Sêrbilorŭ (urméză 27 subscrierĭ.)

Totŭ din „Zastava“ traducemŭ următorulŭ rĕspunsŭ alŭ d-lui L. *Mocsáry*:

»Aprobarea ținutei mele îmĭ ofere dovéda despre simțĕmintele D-vóstrĕ patriotice și bărbătescĭ. Nu vĕ supere neplăcutulŭ vuetŭ, pe care l'a provocatŭ vorbirea mea în dietă. Mulțĭ bărbațĭ aleșĭ mĭ-au înpărtĕșitŭ, că-mĭ aprobéză pornirea precum și ținta broșurei despre »Kultur-egylat«. In legătură cu acestea, acelŭ tonŭ deșteptatŭ (ozbilinii), prin carele se desbătŭ de astădată cestiunea de naționalitate în dietă, este unŭ semnŭ sigurŭ că adevĕrulŭ îșĭ va cucerì calea sa.

Ludovicŭ Mocsáry.

Totŭ „Zastava“ spune, că — precum e informată — în Neoplanta se adună subscrierĭ multe pentru grandióse manifestațiunĭ numițilorŭ doi deputațĭ, și că și din alte părțĭ Sêrbii au trimisŭ felicitărĭ.

Inarmarea glótelorŭ în Ungaria.

In camera deputaților din Pesta s'a presentatŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la înarmarea gloatelorŭ.

După acestŭ proiectŭ, fiecare cetățénŭ alŭ statului, care nu face parte nicĭ din armată, nicĭ din marină séu din reserva întregitóre, nicĭ din honveḍime (Landwehr), e îndatoratŭ dela etatea de 19 anĭ până la împlinirea anului 42 de etate a face parte din glóte. Mai departe se ținŭ de glóte, întru câtŭ suntŭ în stare a purta arme și anume până la etatea de 60 de anĭ, toțĭ câțĭ se află în retragere și afară din serviciulŭ armatei și honveḍimei, întru câtŭ nu se potŭ întrebuința în armată (marină.) Personalulŭ gendarmeriei, gardei financiare și foresteriei statului, îndată ce evenimentele resboiului le împedecă oficiulŭ în cerculŭ lorŭ, se trecŭ în glóte.

Glótele se împartŭ în două chemărĭ: de cea dintêiu se ținŭ toțĭ câțĭ au împlinitŭ 19 anĭ de etate până la 37 de anĭ ai etății inclusivŭ, precum și cei eliberațĭ la timpŭ séu înainte de timpŭ din armată și din honveḍime; de a doua chemare se ținŭ toțĭ câțĭ au împlinitŭ 37 de anĭ până la împlinirea anului 42 de etate. Glótele se chiamă sub arme la ordinulŭ Maiestății Sale.

De regulă glótele se întrebuințéză înăuntrulŭ granițelorŭ țĕrii, dér escepționalŭ se potŭ întrebuința și în afară de țĕrile corónei unguresci, décă legislațiunea va dispune acésta. Numai décă dieta n'ar fi întrunită și

din întârdiare s'ar nasce periculŭ, póte Maiestatea Sa sĕ ordóne, pe lângă responsabilitatea ministerului întregŭ şi aprobarea ulterióră a representanţei ţĕrii, întrebuinţarea glótelorŭ şi în afară de graniţele ţĕrii. In casŭ de lipsă cu chemarea ânteiu se întregesce armata şi honvedimea. Persónele chemate în serviciulŭ glótelorŭ suntŭ supuşĭ, din diua convocării, până la disolvarea chemărei sub prescripţiunile penale şi disciplinare militare, nu totŭ aşa însĕ în timpulŭ concediului.

Glotaşii şi oficerii lorŭ, întru câtŭ nu se potŭ îmbrăca şi echipa milităresce, în timpulŭ întrebuinţării lorŭ pórtă unŭ semnŭ, care sĕ se distingă din depărtare, oficerii şi suboficerii semnele onorifice şi de distincţiune militare. Cu privire la premii şi distincţiunĭ, la pretenţii de transportŭ, de adăpostŭ, de provedere cu banĭ şi nutrimentŭ, de tractare în casŭ de rănire şi bólă, precum şi de îngrijire a celorŭ rĕmaşĭ în viéţă, se tractéză ca şi armata şi ca şi honvedimea. Oficerii se numescŭ de Maiestatea Sa la propunerea ministrului de apĕrare a ţĕrii. Suboficerii se alegŭ, eventualŭ în înţelegere cu autoritatea politică respectivă, din anŭ în anŭ de acelŭ comandantŭ de batalionŭ de honvedĭ séu de regimentŭ de husarĭ-honvĕdĭ, şi în casŭ de lipsă se numescŭ, în alŭ căruia cercŭ de evidenţă cade despărţĕmentulŭ de glóte. Numirea acestorŭ oficerĭ şi suboficerĭ se face numai pe timpulŭ duratei mobilisării şi încetéză deodată cu acésta.

Ţinerea în evidenţă şi împĕrţirea chemărilorŭ în unităţĭ tactice se face de către comandanţii honvedĭ. Autorităţile administrative încă suntŭ obligate a ţiné evidenţa. Cadrele glótelorŭ se desemnéză deja în timpŭ de pace. Cheltuelile glótelorŭ convocate se acoperŭ din bugetulŭ ministerului de rĕsboiu comunŭ.

Acéstă lege se va aplica îndată ce va intra în putere şi cu esecutarea ei e însărcinatŭ ministrulŭ de apĕrare a ţĕrii.

SCIRILE DILEI.

In comitatulŭ *Hunedórei suntŭ 321 de scóle*, ér nu cum dice „Kol. Köz.“ Dintre acestea 30 suntŭ scóle de statŭ, 25 comunale, 9 rom.-cat. 29 gr.-catolice, 210 gr.-orientale, 13 ev. reform., 2 de confes. augsb., 2 israelite şi 1 scólă a unei reuniunĭ. După limba de instrucţiă suntŭ 57 maghiare, 2 germane, 254 române, 2 maghiare-germane, 6 maghiare-române. Dintre cei 376 învĕţătorĭ, 88 nu cunoscŭ limba maghiară. Dintre cei 4677 copii, carĭ au cercetatŭ în anulŭ trecutŭ scólele statului, au fostŭ 1953 de naţionalitate maghiară«. De unde? Nu cumva că copii, carĭ sciu vorbi şi ungaresce suntŭ Maghiarĭ? Cu asemenea apucăturĭ nu se'nşélă lumea.

—x—

Aflămŭ, că *ministrulŭ de rĕsboiu* a dispusŭ ca *recruţii de a IV-a clasă sĕ se presenteze la recrutarea din Martie şi Aprilie*, totodată a trimisŭ ordinaţiunĭ la tóte comandele militare, ca sĕ aibă o deosebită atenţiune pentru honvedĭ.

—x—

O nouă *scólă de statŭ*, cu limba de propunere maghiară, s'a înfiinţatŭ în *Bercheşulŭ* românescŭ din comitatulŭ *Făgăraşŭ*: »Dare-arŭ Dumnedeu, ca totŭ astfelŭ de politică culturală sĕ desvólte d. ministru de culte şi în celel'alte părţĭ ale Ardealului, esclamă nebunŭ de bucuriă »Ellenzék“. — Sĕ-şĭ deschidă ochii în patru Românii, ce facŭ.

—x—

Unŭ stégŭ naţionalŭ românŭ s'a confiscatŭ deunădile la o nuntă în *Alkenyér* de către notarulŭ comunalŭ. Óspeţii şĭ-au luatŭ mai târdiu stégulŭ îndĕrĕtŭ şi din acéstă causă au fostŭ predaţĭ judecătoriei penale. Cumplitŭ îmbată pe unele nemurĭ puterea, dér ca pe Maghiarĭ pe nicĭ unŭ nemŭ.

—x—

Sâmbătă în 22 Februariu v. va fi în *Sighişóra alegerea de protopresbiterŭ* alŭ tractului Sighişórei

—x—

„Ellenzék« cu bucuriă înregistréză scirea, că fetiţa de doi anĭ a *principelui de corónă începe a învĕţa unguresce* şi deja scrie mai multe cuvinte. „Sperămŭ, sfêrşesce „Ellenzék“, că în curêndŭ are sĕ vorbéscă perfectŭ limba nóstră sonoră şi atuncĭ vomŭ ave o adevĕrată princesă »maghiară«. — Óre »maghiară« sĕ fiă, fiindŭ că ar vorbi unguresce? Minunatŭ eştĭ „Ellenzekule!‘

—x—

Interpelarea d-lui *George Mârzescu* relativă la *spulsaţĭ*, e pusă la ordinea dilei pe adĭ, Sâmbătă, ér ae d-lui *Cogălniceanu* s'a amânatŭ până Marţĭ.

—x—

Conferinţa de pace în şedinţa din urmă a ascultatŭ pe delegatulŭ sêrbŭ, care cerea ca compatrioţii sĕi espulsaţĭ de guvernulŭ bulgarŭ sĕ se pótă reîntórce în Bulgaria. Delegatulŭ bulgarŭ s'a opusŭ. Nu s'a luatŭ nicĭ o hotărîre.

—x—

In afacerea hotărîrei comitatului *Tĕrnava mică*‘ d'a se da „Kulturegyletului« 10,000 fl., „Nemzet‘ spune, că ministrulŭ a casatŭ hotărîrea *numai* fiindcă suma nu s'a votatŭ în *adunarea ordinară* a comitatului. Cu alte cuvinte, îndată ce se va face acésta, Jupiter cu ochelarii verdĭ va aproba şi va subscrie hotărîrea cu amêndouĕ mânile. Ne miramŭ şi noi sĕ nu fiă ministrulŭ Tisza „patriotŭ«. Era vorba numai sĕ trecă de omŭ „constituţionalŭ.“

—x—

O femeiă *Frusina Iónŭ*, din strada Cuţitu de argintŭ din *Bucurescĭ, a născutŭ unŭ băĕtŭ cu douĕ capete.* Băétulŭ trăesce.

—x—

Revista »Spitalulŭ‘ spune, că la *concursulŭ* pentru internatŭ şi esternatŭ în *spitalele Parisului. au reuşitŭ* dintre concurenţĭ şi următorii *Românĭ*: Internĭ, domnii *Toma Ionescu* şi *Euricŭ Iscovescu*; Esternĭ, domnii *Turbure, Demetriadŭ, Amărescu, Atanasiu, Haralambŭ Mihailŭ, Haralambŭ Dumitriu* şi *Pellissier Vasile.*

—x—

In strada Florilorŭ din *Bucurescĭ* s'a petrecutŭ Marţĭ *unŭ actŭ de barbariă*, sĕvêrşitŭ de unŭ Evreu. Iată ce scriu diarele din Bucurescĭ: Evreulŭ avea, afară de alţĭ copii o fétă bine făcută şi frumuşică, care i deşteptă pofte illicite. Mai multŭ de unŭ anŭ insistă pe lângă fiică-sa, fără succesŭ. In timpulŭ din urmă fiică-sa, primindŭ promisiunea unei zestre din partea rudelorŭ sale din Botoşanĭ, se logodì cu unŭ Evreu tênĕrŭ. Acéstă logodnă aduse la disperare pe neomenosulŭ tată. Elŭ legà pe fiică-sa de mânĭ şi încercà s'o siluéscă. Dér féta împotrivindu-se din tóte puterile, Evreulŭ luà unŭ ciomagŭ şi o lovì peste capŭ, obrazŭ, pieptŭ şi pe unde apucà, încâtŭ o scăldà în sânge. Abia la sosirea vecinilorŭ rabiatulŭ putŭ fi opritŭ şi féta scăpată. Elŭ fu dusŭ la secţia poliţienéscă şi de acolo datŭ pe mâna procurorului, căruia îi mărturisì, că desperatŭ de logodna fiicei sale, voia sĕ o ucidă şi pe urmă sĕ se spândure. Féta a fostŭ dusă la spitalulŭ Colţea. Evreulŭ, care a venitŭ de curêndŭ din Galiţia, e arestatŭ.

—x—

Reuniunea industrială a Braşovului are de gândŭ *sĕ intocméscă* în Augustŭ *o esposiţiune industrială* în Podulŭ bătuşilorŭ, împreunată cu o esposiţiune istorică-artistică.

—x—

Din Iaşĭ vine ştirea, comunicată de »Lupta«, că *fetele evreice,* carĭ lucrau la fabrica de tutunŭ de acolo, *s'au pusŭ în grevă.* Causa e cu totulŭ curiósă. De câtva timpŭ directorulŭ fabricei înlocuia treptatŭ pe Evreice cu Românce. Evreicele rĕmase, prevĕdêndŭ că are sĕ le vinĕ şi lorŭ rêndulŭ a fi înlocuite, au preferatŭ sĕ se pună cu tóte în grevă şi a înceta lucrulŭ.

—x—

Societatea „Lumina“ pentru cultura Românilorŭ din Peninsula-Balcanică. Simţindu-se lipsa unei cărţĭ de lectură pentru scólele primare române de peste Balcanĭ, Societatea deschide concursŭ pentru cea mai bună carte în dialectulŭ românŭ de acolo, care se va imprima cu spesele ei, în condiţiunile următore: 1. Cartea sĕ cuprindă ca vr'o sută şéidecĭ pagine, literă cicero, formatulŭ obicĭnuitŭ. 2. Alegerea şi rênduiala bucăţilorŭ sĕ însuşéscă cerinţele pedagogice, alcătuindŭ o mică enciclopedie, din care sĕ nu lipséscă şi bucăţĭ din istoria Românilorŭ până la venirea Turcilorŭ în Europa. 3. Cartea, care va purta numele autorului, va fi proprietatea Societăţei, liberŭ fiindŭ şi autorulŭ a o tipări în orĭ câte ediţii va voi. 4. Recompensa autorului este unŭ obiectŭ de artă. 5. Manuscriptele se vorŭ trămite Comitetului (Bulevardulŭ Elisabeta Dómna, Bucurescĭ) celŭ multŭ până la 1 Maiu anulŭ acesta. 6. Comitetulŭ este gata a da lămurirĭ mai întinse, orĭ-cui i-arŭ cere. Presidentŭ: *Gr. H. Grandea,* secretarŭ: *Lăzărescu Lecante.*

Afacerĭ sinodale.

Teure, 11 Faurŭ 1886.

D-le Redactorŭ! Printr'o corespondenţă publicată în nr. 15 alŭ preţuitei foi ce redigeţĭ sum interpelatŭ de câţiva preoţĭ gr. cat. din protopopiatulŭ Betlenului se dau desluşire 1) Pentru ce nu s'a conchiămatŭ sinodulŭ tractualŭ de tómnă, conformŭ decisiunei sinodului nostru din 11 Martie 1885? 2) Cine este causa trăgănării? 3) Ce paşĭ s'au făcutŭ, pentru ca de altădată sĕ nu se întemple asemenĭ amânărĭ ale sinodului.

Lucru curiosŭ, că acei fraţĭ preoţĭ păşescŭ în publicŭ faţă de mine cu o interpelare ca acésta, şi apoi totŭ ei suntŭ aceia, carĭ conveniudŭ cu mine îmĭ cerŭ se amânŭ sinodulŭ că-sŭ fórte ocupaţĭ cu alte greutăţĭ. Der şi mai curiósă e afirmarea, că eu le-aşĭ fi comunicatŭ, că sinodulŭ de tómnă a an. 1885 nu se va ţiné. Acésta nu e adevĕratŭ, deórece cu data de 31 Oct. 1885

FOILETONŬ.

Telefonulŭ magneto-electricŭ.

Estrasŭ dintr'o conferinţă a d-lui profesorŭ Iosifŭ Maximŭ *ţinută în una din „întrunirile literare« ale damelorŭ române din Braşovŭ.*

Incă în timpurile cele mai vechĭ s'a simţitŭ necesitatea de a împărtăşi ideile la distanţe mai marĭ, spre care scopŭ se foloseau curierĭ, porumbĭ etc, până ce modulŭ acesta de a comunica a datŭ nascere la posta de astădĭ, care cu ajutorulŭ drumului feratŭ duce scirile ce voimŭ a le trimite sigurŭ şi relativŭ destulŭ de iute. Deşi modulŭ acesta de comunicaţiune satisface pe deplinŭ trebuinţelorŭ ordinare, totuşĭ pentru casurĭ urgente şi estraordinare s'au căutatŭ alte mijlóce, precum signale acustice şi optice. Comunicarea ideilorŭ cu aceste mijlóce era fórte greóiă si omorîtóre de spiritŭ, pentru că amploiatulŭ respectivŭ trebuia totŭ mereu sĕ fiă cu atenţiune şi sĕ se uite cu ochianulŭ, ca sĕ nu pérdă nicĭ unŭ semnŭ datŭ. Scăderile acestea siliră pe cei interesaţĭ a face esperienţă cu electricitatea statică inventată pe la începutulŭ seculului trecutŭ, éră după aflarea electricităţii galvanice s'au începutŭ esperienţele cu curenţĭ electricĭ Invenţiunilorŭ unorŭ ómenĭ celebri ca Oerstedt, Ampère şi Arago, carĭ au sciutŭ sĕ constate relaţiunile între electricitate şi magnetismŭ, avemŭ sĕ mulţămimŭ décă Gauss, Weber, Steinheil şi Morse au fostŭ în stare pe la anulŭ 1840 a da lumei uimite telegrafulŭ de astădĭ. Ce va sĕ dică telegrafŭ şi cât de lăţită este acéstă aplicaţiune a electricităţii, scimŭ cu toţii. Totuşĭ ca sĕ avemŭ o ideă chiară despre folosirea telegrafului, amintescŭ conferinţa telegrafică internaţională ţinută anulŭ acesta (1885) în Berlinŭ. Acéstă conferinţă represintă 30 de state cu 600 milióne de locuitorĭ. Statele acestea posedŭ o reţea telegrafică, la care lungimea sîrmei este de 2 milióne de chilometri, o lungime, cu care putemŭ de 5 orĭ percurge distanţa între lună şi pămêntŭ séu sĕ înfăşurămŭ de 50 de orĭ ecuatorulŭ pămêntului.

Totŭ cu ajutorulŭ electricităţii s'au desvoltatŭ şi aparatele acustice, până a ajunsŭ perfecţionarea la telefonulŭ de astădĭ, astfelŭ că telefonia se póte privi ca o ramură a telegrafiei. Pe când cu telegrafia se dau numai semne, carĭ forméză unŭ alfabetŭ, telefonulŭ ne permite a trimite în depărtare cuvintele de-a dreptulŭ, ba ce e mai multŭ, chiar şi colórea vocii. Aparatele telefonice cele vechĭ se încercau a transmite numai cântarea şi musica instrumentală, până când a arătatŭ Weinhold înainte cu vr'o 10 anĭ, că şi sunetele articulate se potŭ transmite cu aşa numitulŭ telefonŭ de aţă. Acesta constă din 2 pahare de lemnŭ séu de metalŭ, ale cărorŭ fundurĭ suntŭ legate printr'o aţă întinsă. Unŭ paharŭ servesce ca transmiţătorŭ, éră alŭ doilea ca receptorŭ, séu esprimându-ne popularŭ: într'unŭ paharŭ vorbimŭ, éră cu alŭ doilea ascultămŭ. De altmintrelea aparatulŭ e reversibilŭ, adecă se póte folosi şi pentru vorbitŭ şi pentru auditŭ. Deşi unŭ asemenea telefonŭ se privesce mai multŭ numai ca o jucăriă, totuşĭ elŭ represintă unŭ principiu seriosŭ, fiindcă ne arată că o tablă oscilătóre, precum este fundulŭ paharului, predă oscilaţiunile sale firului, éră acesta pune alŭ doilea fundŭ în vibraţiunĭ identice. Orĭce cuvêntŭ pronunţatŭ în paharulŭ primŭ se aude prin urmare şi în alŭ doilea. Acestŭ telefonŭ funcţionéză numai la distanţe micĭ, d. e. dintr'o odaiă într'alta. Pentru distanţe marĭ trebue sĕ aplicămŭ electricitatea.

Celŭ dintêiu, care s'a încercatŭ a transmite cântarea şi vorbirea cu electricitate, a fostŭ Philip Reis, profesorŭ de fisică în Friedrichsdorf lângă Francfurt. După mai multe încercărĭ i-a succesŭ în fine acestui învĕţatŭ a construi unŭ aparatŭ, cu care putea transmite numai tonurĭ, însĕ şi acestea într'unŭ modŭ necompletŭ şi schimonosite. Telefonulŭ lui Reis era interesantŭ numai din punctŭ de vedere scientificŭ, déră pentru trebuinţe practice n'avea nicĭ o valóre. Elŭ se basa pe însuşirea ferului de a suna prin magnetisare şi desmagnetisare repede şi continuu. Nesuccesulŭ lui Reìs l'a descurajatŭ nu numai pe dênsulŭ, ci pe toţĭ fisicii europenĭ şi idea telefonului se părea uitată, când deodată—ca din seninŭ putemŭ dice — apare Graham Bell, unŭ Americanŭ cu spiritŭ întreprindĕtorŭ, şi ne presintă adevĕratulŭ telefonŭ practicŭ la esposiţiunea universală din Philadelfia în anulŭ 1876. Telefonulŭ lui Bell se baséză pe unŭ principŭ, deosebitŭ de alŭ lui Reis, şi se póte privì ca o invenţiune cu totulŭ originală, numai pĕcatŭ că inventătoriulŭ n'a luatŭ patentă pe dênsa, din care causă s'au pusŭ chemaţĭ şi nechemaţĭ a fabrica telefóne şi putemŭ afirma că astădĭ suntŭ mai multe telefóne rele decâtŭ bune.

Telefonulŭ lui Graham Bell se numesce telefonŭ magneto-electricŭ şi, ca sĕ-lŭ putemŭ înţelege mai bine, trebue sĕ facemŭ o mică escursiune în domeniulŭ inducţiunei electrice. Electricitate galvanică séu dinamică se nasce în mai multe felurĭ:

1. Printr'unŭ procesŭ chimicŭ, d. e. décă punemŭ metale în acide; astfelŭ se facŭ bateriile galvanice.

2. Prin inducţiune electrică şi magnetică. Avemŭ d. e. o sîrma, care forméză unŭ cercŭ. De câte orĭ se ivesce séu dispare în apropierea ei unŭ curentŭ electricŭ, totdéuna se nasce şi în sîrma nóstră unŭ curentŭ electricŭ de o durată fórte scurtă. Curentulŭ celŭ nou se chiamă curentŭ indusŭ séu curentŭ secundarŭ, éră celŭ dintêiu se numesce curentŭ primarŭ.

Curentulŭ indusŭ se nasce în sêrma nóstră şi prin apropierea séu depărtarea unui magnetŭ. Curentulŭ indusŭ se mai nasce în fine şi prin variaţiunea intensităţii curentului primarŭ séu prin variaţiunea magnetismului. Destulŭ, pentru înţelegerea telefonului rĕmâiă consta-

sub nr. 446, trămiţêndŭ prin tractŭ unŭ circularŭ episcopescŭ în causa colectei pentru biserica din Lelescĭ, le-am ḑisŭ expresŭ se grăbéscă cu facerea colectei, ca celŭ puţinŭ pe *când ne vomŭ aduna la sinodulŭ de tómnă* sĕ-o aducă cu sine. Le-am promisŭ totodată că cu acéstă ocasiune le voiu spune şi causa pentru care sinodulŭ de primăvéră nu s'a putută ţine în ḑiua hotărîtă. Totŭ cu acea dată sub nr. 447 am provocatŭ pe docenţii din acestŭ tractŭ, ca pe ḑiua de 11 Noemvre sĕ se adune în Betlénŭ pentru a se constitui în reuniune filială şi a se face membrii la reuniunea docenţilorŭ din jurulŭ Gherlei, şi altele. Acéstă provocare mĭ-am sfîrşit'o prin cuvintele: *Décă ve-ţĭ osteni şi on. frăţiile vóstre la acéstă conferinţă, Vĕ va fi numai spre laudă şi onóre.* Ér prin unŭ altŭ circularŭ, cu data 5 Decemvre nr. 507, trimisŭ în causa raţiociniălorŭ bisericescĭ ş. a. de asemenea le-am ḑisŭ fraţilorŭ preoţĭ că: din anumite cause nepuţêndu-se ţiné pănă acum sinodulŭ de tómnă *se va ţiné după anulŭ nou*, adecă în carnevalulŭ acesta.

De unde dér a putută scóte d. corespondentŭ, că eu le-aşĭ fi comunicatŭ că nu se va ţiné sinodulŭ de tómnă 1885? La conferinţa docenţilorŭ încă ne-amŭ fi putută sfătui asupra unorŭ afacerĭ mai urgente scolastice şi bisericescĭ, dér n'au venitŭ decâtŭ trei, avêndŭ şi alte afacerĭ.

Acestea sciindu-le corespondentulŭ şi colegii d-sale putea sci şi aceea, că nu e în jocŭ nicĭ o mână străină şi inimică causei nóstre, care se împedece sinódele nóstre tractuale, sciindŭ şi aceea, că judele nostru cercualŭ — spre laudă îi fiă ḑisŭ — n'a împedecatŭ nicĭ o conferinţă scolastică orĭ bisericéscă— precumŭ vedemŭ că se întêmplă airea, — ba e unulŭ din aceia, carĭ se silescŭ a înainta causele bisericescĭ şi scolare. Ba ne putemŭ aduna şi de mai multe orĭ peste anŭ, căcĭ sinódele impuse prin constituirea a VI-a din sinodulŭ diecesanŭ din 1882 au de scopŭ mai multŭ perfecţionarea clerului prin elaborărĭ de teme din sfera sciinţelorŭ teologice, dér nu e opritŭ ca sĕ se adune şi mai de multe orĭ spre a se sfătuì imprumutatŭ despre suplinirea lipselorŭ bisericescĭ şi scolare, despre susţinerea moralităţii ş. a. La aceste adunărĭ, încâtŭ sciu eu, potŭ lua parte şi mirenii numai sĕ aibă timpŭ, voiă şi ceva de spesatŭ căcĭ şi acésta se póte numĕra între factorii, dela carĭ depinde ţinerea sinódelorŭ.

Dér sĕ mĕ întorcŭ la obiectŭ: Preotulŭ la care era sĕ se ţină sinodulŭ nostru e vĕduvŭ şi apropiându-se timpulŭ hotărîtŭ pentru sinodŭ, s'a rugatŭ sĕ-lŭ mai amânŭ, căcĭ e în împrejurărĭ fórte critice şi bolnavŭ. De aceea am notificatŭ fraţilorŭ preoţĭ, că mai curêndŭ de 23 Noemvre sinodulŭ nu se va ţine Apropiându-se şi acestŭ timpŭ, de nou se rógă acelŭ protŭ, ca sĕ avemŭ indulginţă faţă de elŭ şi sĕ-lŭ mai amânămŭ pănă în carnevalulŭ acesta. Eu fără a-i promite, am scrisŭ fraţilorŭ preoţĭ că se va ţiné după anulŭ nou. Respectivului preotŭ însĕ nu i-am promisŭ amânarea cerută din causă, că décă vre unŭ preotŭ arŭ reclama ţinerea sinodului, numai decâtŭ sĕ 'lŭ şi convocŭ. Dér, cum am ḑisŭ, când conveniam cu vre unŭ preotŭ şi vorbeam de sinodŭ, ḑicea sĕ 'lŭ mai lasŭ, căcĭ suntŭ destulŭ de ocupaţĭ, că pe airea nu s'a ţinutŭ nicĭ unulŭ, că au destule necasurĭ ş. a. Aceste ḑicerĭ cu atâta au făcutŭ mai mare impresiune asupra mea, căcĭ sunt numai vice-protopopŭ surogatŭ, şi aşa am creḑutŭ că e mai bine a urma celorŭ actualĭ şi bĕtrânĭ în oficiu, decâtŭ a premerge. Afară de aceea, după relaţiunea colegială şi amicabilă ce o am cu fraţii preoţĭ, nicĭ odată nu mi-a trecutŭ prin minte, că dênşii, séu careva dintre dênşii, mĕ va interpela pe calea publicităţii sĕ dau desluşirile cerute, după ce sciau destulŭ de bine starea lucrului, şi că sunt celŭ de ântêiu, căruia îi place, ca prin coînţelegerĭ confidenţiale în sinodŭ şi conferinţe, sĕ ne regulămŭ tóte afacerile nóstre, şi tare m'am bucuratŭ pentru reactivarea sinódelorŭ. Dér şi acum mĕ îndoiescŭ că vre unulŭ dintre preoţĭ arŭ fi auctorulŭ acelei corespondinţe. Mai multŭ susţinŭ, că e unŭ individŭ, căruia îi place a se mesteca în tóte, fără de a fi destulŭ de informatŭ despre adevĕrata stare a lucrului. Dela acéstă presupunere numai atuncĭ m'aşŭ puté abate, când corespondentulŭ bus numele sĕu arŭ combate afirmările mele de mai susŭ, ce nu credŭ că se pótă face.

Altcum n'am nimicŭ în contra corespondentului şi a colegilorŭ sĕi — décă-i are şi încă décă e preotŭ — ba îmĭ pare bine, că se află şi de pe aicĭ, carĭ se interesézá de lucrurile cele bune, şi carĭ sĕ vĕ comunice câte ceva spre publicare, căcĭ mie nu-mĭ permitŭ ocupaţiunile casnice şi oficióse, şi afară de aceea mĕ ţinŭ de cei ce în restrînsa lorŭ sferă de activitate, ce potŭ facŭ silindu-se după putinţă a face destulŭ chiămărei lorŭ, fără a face mai multă vorbă ca lucru, dér i-aşŭ recomênda orĭ cărui corespondêntŭ sĕ cerce mai cu deamĕruntulŭ adevĕrata stare a lucrului şi numai după aceea sĕ-şĭ formuleze corespondenţele. Bucurosŭ primescŭ reflesiunile binevoitóre dela orĭcine şi sunt gata a mĕ acomoda lorŭ, décă consfătuindu-ne în adunările nóstre se vorŭ afla de bune, însĕ am esperiatŭ, că multe se potŭ pe chârtiă şi puţine în pracsă, căcĭ pe lângă altele *e mare sĕrăciă.* Primiţĭ ş. c. *M. Făgărăşanu,*

protopopŭ surog.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

BERLINŬ 20 Februariu — Reichstagulŭ a trimisŭ proiectulŭ privitorŭ la prelungirea pe cincĭ anĭ a legei socialiştilorŭ la comisiunea respectivă. In cursulŭ discusiunei a declaratŭ vicepreşedintele ministeriului de statŭ Puttkammer, că guvernulŭ n'are nicĭ o speranţă, că Reichstagulŭ va vota proiectulŭ.

PARISŬ, 20 Februariu — Comisiunea camerei care a esaminatŭ propunerea pentru espulsarea pretendenţilorŭ (la tronŭ) a respinsŭ cu 10 contra 7 voturĭ propunerea de espulsare, a primitŭ însĕ moţiunea, după care cabinetulŭ este împuternicitŭ de a espulsa pe prinţĭ, îndată ce siguranţa statului ar fi ameninţată prin agitaţiunile lorŭ.

LISSABONA, 20 Februariu. — In multe oraşe ale Portugaliei s'au făcutŭ demonstraţiunĭ republicane. In Oporta s'a întrunitŭ unŭ meetingŭ de 6000 persóne, unde s'au ţinutŭ vorbirĭ fórte înfocate şi vehemente în contra monarchiei. La Brage a strigatŭ mulţimea: Trăiască republica. Ansă la aceste manifestaţiunĭ a datŭ întroducerea dărei de consumŭ.

DIVERSE.

Unŭ nou statŭ în America. — Firulŭ telegraficŭ a anunţatŭ deja, că drapelulŭ Statelorŭ-Unite s'a măritŭ cu o stea în urma admiterei în numĕrulŭ Statelorŭ a teritorului Dakota. Acéstă stea va fi a 39, dér numĕrulŭ teritorielorŭ va rĕmâné de ḑece, partea septentrională a vechiului teritoriu devenindŭ teritorulŭ Lincoln. Germanii stabiliţĭ în Statele-Unite nu potŭ decâtŭ sĕ se măguléscă de acéstă modificare, care dă o nouă importanţă teritoriului pe care ei l'au populatŭ în parte şi căpitalei căreia au făcutŭ sĕ i se dea numele de Bismarck. Organisarea Dakotei datează dela 1861; suprafaţa e era de 149,100 mile pătrate, adică ea întrecea cu multŭ aceea a tuturorŭ celoralalte teritorii. Impărţirea acestei marĭ întinderĭ de teritoriu, care produce mai cu sémă celŭ mai bunŭ grâu, era de multŭ cerută. Noulŭ Statŭ cuprinde 47 comitate, noulŭ teritoriu numai 33. Materia imposabilă este evaluată la 49 milióne delarĭ pentru celŭ dintêiu şi la 43 pentru celŭ d'alŭ doilea. Impositele au produsŭ în totŭ vechiulŭ teritoriu, în 1884, suma de 373,000 dolarĭ; datoria este de 262,000 dolarĭ. Oraşele principale suntŭ Yankton (capitală pănă la 1883.) Bismarck, Fargo, Sious-Falls, Jamestown, Bon-Homme, Grand-Farks şi Deadvood. In 1880, populaţia nu era de câtŭ 135,177 locuitorĭ; luându-se de basă alegerile din Noemvre 1884, la carĭ au luatŭ parte 86,764 alĕgătorĭ, ea trebuie sĕ fiă acum între 400,000 şi 500,000 suflete. Legislaţiunea şi delegaţiunea Statului suntŭ republicane. Noulŭ Statŭ, udatŭ de Missurĭ la vestŭ şi riulŭ Roşu la ost, este limitrof cu Dominionŭ din Canada, care îi mărginesce la nord. Relaţiunile cu Manitoba sunt fórte frecuente. Minnesota la ost, Montana la vest şi teritoriulŭ Lincoln la sud îlŭ mărginescŭ în cele-lalte direcţiunĭ. Agricultura este bogăţia acestui nou Statŭ.

Licitaţiunĭ. Se licitéză: la 10 Aprilie averea nemişcătóre a lui Antonŭ Istvánffy de către tribunalulŭ reg. din Murĕşŭ-Oşorheiu; la 19 Martie averea nemişcătóre a vĕduvei Ecaterina Gruicĭ, de către tribunalulŭ reg. din Biserica albă.

Edicte: A se însinua preteasiunile în 45 ḑile: la rĕmasulŭ după Ladislau Lengyel, jud. cerc. din Făgăraşŭ; la rĕmasulŭ după Jovănuţŭ Berlo, trib. reg. din Aradŭ.

Concursurĭ. Se publică concursŭ pentru unŭ postŭ de adjunctŭ-conducĕtorŭ de cartea funduară cl. II la jud. cerc. din Baia-de-Crişŭ. Concursurile suntŭ de a se trimite la trib. reg. din Deva. Se publică concursŭ pentru unŭ postŭ de concipistŭ la curtea de apelŭ din Murĕşŭ-Oşorheiu.

☞ *Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. GROSS.*

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

tatŭ, că o schimbare a puterii magnetice în apropierea unei sîrme dă nascere la unŭ curentŭ electricŭ în acéstă sîrmă.

Acum, după ce cunóscemŭ principiile inducţiunei electrice, putemŭ păşi la descrierea telefonului.

Telefonulŭ lui Bell constă dintr'unŭ magnetŭ băgatŭ cu unŭ capŭ séu polŭ într'unŭ micŭ mosorŭ înfăşuratŭ cu sîrmă metalică şi isolată. Dinaintea acestui mosorŭ se află o tăbliţă rotundă de ferŭ, aşa numita membrană séu diafragmă. Aparatulŭ e reversibilŭ, adecă se póte folosi şi pentru vorbitŭ şi pentru auḑitŭ. Pentru de a coresponda suntŭ de lipsă douĕ telefóne, care suntŭ legate între sine cu o sîrmă duplă de metalŭ ca şi aparatele telegrafice. Putemŭ folosi la distanţe marĭ şi numai o sîrmă simplă, însĕ atuncĭ trebue sĕ întrebuinţămŭ şi pămêntulŭ ca conductorŭ, prin aceea că douĕ capete dela sîrma din telefonŭ le îngropămŭ în pămêntŭ.

De câte orĭ vorbimŭ înaintea diafragmei, acésta se pune în vibraţiune, adecă se apropiă şi se depărtéză de capulŭ magnetului. Prin acéstă apropiere şi depărtare puterea magnetului se schimbă séu variază, adecă cresce séu decresce. In sîrma de pe mosorŭ se nascŭ prin variaţiunea magnetismului curenţĭ electricĭ induşĭ séu secundarĭ, carĭ cu iuţéla fulgerului ajungŭ prin sîrma conducĕtóre în a doua staţiune într'unŭ telefonŭ construitŭ întocmai ca şi celŭ dintêiu. Aicĭ trecŭ curenţii electricĭ prin sîrma de pe mosorŭ şi influinţéză asupra magnetului după principiile electromagnetului stabilite de Ampère şi Arago. Resultatulŭ influenţei este, că magnetulŭ începe a varia în intensitatea sa şi atrage diafragma mai multŭ séu mai puţinŭ, şi urmarea este, că diafragma începe a oscila şi a produce întocmai aceleaşĭ mişcărĭ ca şi diafragma din telefonulŭ din depărtare. Mişcările membranei punŭ aerulŭ în vibraţiune şi undele sunetului ajungŭ în urechia ascultătorului, care aude în modulŭ acesta tóte cuvintele pronunţate în telefonulŭ primŭ, deşi nu tocmai cu aceeaşĭ forţă, fiindcă o parte din energia electrică se perde. Perderea e inevitabilă şi ea acompaniază fidelŭ orĭce transformare a energiei. S'a construitŭ însĕ unŭ nou aparatŭ numitŭ microfonŭ, care mĕresce intensitatea sunetului. Aparatulŭ ne presintă o analogiă cu microscopulŭ. Precum acesta mĕresce corpurile micĭ puse sub dênsulŭ, totŭ aşa şi microfonulŭ mĕresce séu întăresce sunetele slabe. Instrumentulŭ este inventatŭ de renumitulŭ Hughes, inventatorulŭ aparatulu telegraficŭ, care ne dă depeşile tipărite.

Microfonulŭ este pentru urechiă, aceea ce este microscopulŭ pentru ochiu. Microfonulŭ nu póte esista singurŭ, ci totdéuna în legătură cu telefonulŭ. Celŭ dintêiu se folosesce ca transmiţătorŭ, éră celŭ din urmă ca receptorŭ, adecă în microfonŭ vorbimŭ şi cu telefonulŭ ascultămŭ. La distanţe micĭ, d. e. pănă la unŭ chilometru, e de prisosŭ microfonulŭ; éră pentru distanţe mai marĭ e indispensabilŭ. Cu microfonulŭ putemŭ auḑi d. e. paşii unei musce, care s'ar preumbla pe scânduriţa lui séu tictacurile unui orologiu de buzunarŭ aşeḑatŭ totŭ pe aceeaşĭ scânduriţă.

Microfonulŭ se basézá pe resistinţa electrică variată prin undele sunetului. Unŭ curentŭ electricŭ are d. e. sĕ trecă printr'unŭ cărbune. Décă vomŭ rupe acestŭ cărbune, atuncĭ negreşitŭ curentulŭ este întreruptŭ; elŭ este însĕ earăşĭ încheiatŭ îndată ce vomŭ atinge cele 2 bucăţĭ de cărbune. Curentulŭ află însĕ la loculŭ de contactŭ o resistenţă, care stă în raportŭ inversŭ cu presiunea esercitată asupra cărbunilorŭ pentru formarea contactului. Cu câtŭ va fi contactulŭ mai bunŭ, cu atâta va fi resistenţa mai mică şi vice-versă. Afară de microfonŭ mai avemŭ la fiecare staţiune telefonică şi aparate de signale d. e. unŭ fluerŭ séu o soneriă electrică. Telefonia se potriveşce pentru corespondenţa locală. Aparatele suntŭ simple şi uşorŭ de întrebuinţatŭ. Nu se cere nicĭ o pregătire, cum se pretinde d. e. dela funcţionarii telegrafului.

Distanţa pănă la care se póte telefoni cu siguranţă, e 60 de chilometri, d. e. din Braşovŭ pănă la Făgăraşŭ séu pănă la Ploieşcĭ. Nesigurŭ şi numai sub împrejurărĭ de totŭ favorabile s'a telefoniatŭ şi la distanţe de 300 chilometri d. e. din Pesta la Viena.

In privinţa distanţei vedemŭ că telefonulŭ e în desavantagiu faţă cu telegrafulŭ. Causa este, că telefonulŭ representă unŭ aparatŭ finŭ şi fórte simţitorŭ. Influinţe esterne asupra sîrmei conducĕtóre îi facŭ de multe orĭ imposibilă funcţionarea, întocmai cum se întêmplă acéstă conturbare şi la telegrafŭ în timpulŭ unei furtune.

Americanii au venitŭ mai ântéiu la idea de a întrebuinţa în comunicarea locală a oraşelorŭ marĭ telefonulŭ în loculŭ telegrafului. Pentru scopulŭ acesta s'a înfiinţatŭ unŭ birou centralŭ, de unde plécă radialŭ sîrme la toţĭ cei abonaţĭ la corespondinţa telefonică. Vrea acum unŭ abonatŭ A sĕ vorbéscă cu B, atuncĭ se adreséză la birou şi cere a fi pusŭ în contactŭ cu B şi corespodenţa începe. Astfelŭ de birourĭ telefonice avemŭ în tóte oraşele mai marĭ şi din Europa, d. e. în Londra Parisŭ, Berlinŭ, Viena şi Pesta.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 19 Februariu st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	103 25	Bonurĭ croato-slavone	103 75
Rentă de hârtiă 5%	94 35	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.25
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	152.75	Imprumutulŭ cu premiu ung.	118 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	99.80	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	123.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 75	Renta de hârtiă austriacă	84 45
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	114.—	Renta de arg. austr.	84.05
Bonurĭ rurale ungare	104 50	Renta de aurŭ austr.	113 45
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C4 50	Losurile din 1860	140 25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.25	Acţiunile băncel austro-ungare	873.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.25	Act. băncel de creditŭ ung.	309.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 50	Act. băncel de creditŭ austr.	301.10
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.96
		Napoleon-d'orĭ	10.032
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.85
		Londra 10 Livres sterlinge	126.40

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 5 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vend.
Renta română (5%)	89—	90—
Renta rom. amort. (5%)	$94\frac{1}{4}$	$96\frac{1}{2}$
» convert. (6%)	87—	$87\frac{1}{2}$
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{1}{4}$
» „ „ (5%)	$85\frac{1}{2}$	$86\frac{3}{4}$
» » urban (7%)	97—	$97\frac{1}{2}$
» » » (6%)	90—	97—
» » » (5%)	82—	$83\frac{3}{4}$
Banca naţională a României 500 Lei	1110	1120
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	16.—	$16\frac{1}{4}$
Bancnote austriace contra aurŭ	2.01	2.04

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 20 Februariu st. n. 1886

Bancnote românescĭ	Cump.	8.58	Vênd.	8.62
Argint românesc	»	8.50	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.98	»	10.C3
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.32
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5 90	»	5.96
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	123.—	»	124.—
Discontulŭ	»	7.—10 % pe anŭ.		

Nro. 515, 1886.

Publicaţiune!

În sensulŭ ordinaţiunei înaltului ministeriu reg. ung. de înterne ddto 24 Noemvrie 1885 Nro. 62,693/VII. 1885; în sensulŭ art. de lege XXI. din 1848 şi în sensulŭ ordinaţiunei înaltului ministeriu reg. ung. de înterne ddto 6 Iulie 1874 Nro. 26,559 se aduce spre cunoscinţă generală, cumcă sĕ interzice cu tótă stricteţea purtarea sub orice feliu de pretextŭ a insigniălorŭ streine, precum: steagurĭ etc. etc., concedânduse prin urmare numai folosirea stîndardului naţionalŭ ung. şi insigniilorŭ imperiale unguresci.

Contrafăptuitorii sĕ pedepsescŭ în sensulŭ amintitei ordinaţiunĭ cu unŭ arestŭ până la 15 dile şi cu o pedeapsa banală până la 100 fl. v. a.

Braşovŭ, în 17 Fevruarie 1886.

1—3 **Căpitanatulŭ oraşienescŭ.**

3—3

CONCURSU.

Pentru unŭ invĕţătorŭ suplentŭ la scóla gr. cat. română din Rebrişóra pe timpulŭ anului şcolasticŭ 1885/6 adecă 4 lunĭ, fiindcă învĕţătorulŭ actualŭ devine pensionaţŭ.

Salarulŭ pe acestŭ timpŭ va fi 20 fl. pe lunĭ.

Doritorii de a dobândi acestŭ postŭ au aşĭ înainta suplicele cu testimoniu de cualificaţiune din limba maghiarăl a senatulŭ scolacticŭ din Rebrişóra până în 28 Fevruariu.

Alegerea va fi în 1 Martie.

Rebrişóra la 9 Fevruariu 1886.

Vasiliu Costea, not. **Stefanu Popŭ,** preot. ca preşedinte.

OCASIUNE

pentru a cumpăra eftinŭ o parte din mărfurile, ce le desface firma

KOVASZNAÍ & KERESZTESY

în marele Magazinŭ de Mode şi Confecţiunĭ pentru Dame

în Braşovŭ, Piaţa mare

Mare alegere în stofe de rochii pentru Dame s. a. Beige, Loden, Feullée, Cachemirŭ, Pretonŭ de spălat, Satinŭ, Wattmulŭ şi Postavurĭ, precumŭ şi Mantile pentru plóiă şi Paltóne (Hăinuţe) pentru

„sesonulŭ de primăvară"

ce sĕ apropie.

Din causa comandelorŭ marĭ ce amŭ făcutŭ pentru mărfurĭ îndigene şi streine, şi a lipsei de spaţiu în localŭ suntemŭ siliţi a vinde cu preţurĭ fórte eftine.

EQUITABLE.

Societate de asigurare pe viaţă New-York

întemeiată în anulŭ 1859.

Capitalŭ de asigurare 1884 până 31 Decemvre	fl. 788.993.384
Averea societăţiĭ „ „ „ „	„ 148.312.910
Reserva câstigului „ „ „ „	„ 26.733.223
Asigurările cele nouă făcute în anulŭ 1884	„ 216.436.495

Intregŭ câştigulŭ sĕ 'mparte între cei asiguraţĭ.

Orĭ ce poliţă devine după treĭ anĭ necontestabilă.

Representarea generală pantru Ungaria.

3—10 Budapest, VI Andrássy strasse 12.

Preparatele lecuitóre, oficialŭ recunoscute şi de 63 orĭ premiate.

Digestiunea derangeată, tusea, slăbiciunea suntŭ suferinţe, pe carĭ preparatulŭ lecuitorŭ dela Iohann Hoff, Viena, Graben, Bräunerstrasse 8. este în stare a-le delătura radicalŭ. De aceea sĕ'şĭ memoreze suferindulŭ acéstă adresă.

Redobêndirea sănătăţii este grija fiecărui suferindŭ, aşa-dcră va fi tuturorŭ suferindilorŭ binevenită punerea în vedere, precum că preparatele din Malz ale lui Iohann Hoff se bucură ca remediu nutritorŭ de cea mai mare şi generală aprobare. Acestea se întrebuinţéză în multe casurĭ de către medicĭ Corifei şi multele succese de lecuirea digestiunei derangeate, a suferinţei organelorŭ de respiraţiă, a slăbiciunei, a îmbunătăţirei sângelui şi a catarului intestinalŭ suntŭ pentru suferindĭ unŭ radimŭ de speranţă, şi în asemenea căsurĭ sĕ nu întârdie cu întrebuinţarea preparatelorŭ din Malz ale lui Iohann Hoff. Câteva estrase dintre raporturile de lecuire: 1.) Cu tótă şederea mea în timpŭ de érnă la Nizza, m'am lecuitŭ pe deplinŭ de catarulŭ bronchialŭ şi bóla de gâtŭ, de carĭ am suferitŭ duoi anĭ, numai după întrebuinţarea preparatelorŭ din Malz ale lui Iohaun Hoff, carĭ mi-au întăritŭ apetitulŭ şi în genere starea sanitară. Franz Maly, Magazinŭ de postavurĭ, Viena, Mariahilferstrasse 69. — 2.) Iudelungata mea suferinţă de flegmă, lipsa de apetitŭ şi de somnŭ şi slăbiciunea de nervĭ s'au lecuitŭ numai cu berea Dv. aşa numită Iohann Hoff's Malzestract-Gesundheitsbier, şi Iohann Hoff's Gesundheits-Chocholade. Viena, 24 Maiu 1884. Marie de Baksai, Iohannesgasse 19. — 3.) Raportŭ de lecuire oficialŭ, Viena, Spitalulŭ garnisónei Nr. 2. Berea dela Iohann Hoff, aşa numită Malzestract-Gesundheitsbier, Malzestractŭ concentratu şi Iohann Hoff's Malzestract-Gesundheits-Chocolade s'au probatŭ la bólĕ de peptŭ chronice, la recovalescenţĭ după bóle grele şi la digestiune slăbită ca o bună medicină ajutătóre procesului de lecuire şi ca nutrimentŭ recreatorŭ şi plăcutŭ. Dr. Lœf, k. k. oberstabsarzct. Dr. Porias, k. k. Stabsarzt. — Iohann Hoff, inventatorulŭ şi producĕtorulŭ preparatelorŭ din Malz posede fabricĭ în Viena, Stadt, Bräunerstrasse Nr. 8, în Berlin şi St. Petersburg, în totalŭ cu 27,000 deposite de vêndare prin tóte părţile lumii.

OBSERVARE. Tóte anunţările pentru estracte din Malz suntŭ imitaţiunĭ, de carĭ sĕ se feréscă bolnavulŭ şi mediculŭ. Preparatele din Malz veritabile ale lui Iohann Hoff trebue sĕ pórte marca înregistrată (Portretulŭ inventatorului Iohann Hoff şi iscălitura Iohann Hoff).

Preţurile loco Viena: Malzestract.Gesundheitsbier (incl. ladă şi butelii): 6 butelii fl. 3. 82, 13 butelii fl. 7. 26, 28 butelii fl. 14. 60, 58 buielii fl. 29. 10.— Malzestract concentratŭ 1 flaconŭ fl. 1. 12, o jumĕtate flaconă 70 cr. — Malz-Chocolade o jum. kilo I fl. 2. 40, II fl. 1. 60. — Brust-Malzbonbon în pungĭ à 60 cr, 30 cr şi 15 cr. — Sub suma de 2 fl. nu se espedéză nimicŭ.

Depositele principale: în Braşovŭ: Demeter Eremias, Bistriţa: la Carl Nussbächer, — Bucurescĭ: Jul. Ed. Rissdorfer, F. Bruss, farmacistŭ, Gusztav Rietz, Martinovitz, — Sibiiu: C. Bugarski, I. B. Misselbacher sen., Franz Jahn Sohne. — Mediaşŭ: Carl Breckner, — M.-Vasárhely: Max Bucher, Carl Hutflesz, — Sighişóra: Franz Jos. Schuster farm., Ios. B. Teutsch, — Sz. Szt.-György; Bárabás Ferencz farmacistŭ.

Tóte depositele suntŭ autorisate pentru vêndare printr'unŭ afişŭ litografiatŭ în colorĭ.

4—5 la 20 Dec. 3 Ian. 10 Ian. 14 Febr. 14 Martie st. n.

AVISU.

Subsemnata cu onóre încunosciinţéză pe p. t. publicŭ, că amŭ predatŭ conducerea farmaciei a lui **Ferdinand Jekelius**, „La Speranţa", d-lui **Adolf Frank**, magistru în farmaciă, care de mai multŭ timpŭ a lucratŭ în acéstă farmacia.

Sĕ 'nţelege de sine, că schimbarea în persóna provisorului meu nu modifică întru nimicŭ felulŭ de conducere a afacerilorŭ de până acum, care are de scopŭ soliditatea şi realitea în orice privinţă.

Cu distinsă stimă

A. Jekelius,

3—3 proprietara farmaciei „La Speranţa",

Unŭ invăţacelŭ

(ucenicŭ)

cu bună conduită şi cu cunoscinţele scolare usitate sĕ caută pentru prăvălia de băcăniă a subscrisuluĭ. Condiţiunile sĕ comunică reflectanţilorŭ prin scrisóre.

Eugen Grecu,

3—3 Comerciantu în Oreştiă.

Tipografia ALEXI Braşovŭ.